

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΕΡΕΥΝΗΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙ-
ΣΤΙΚΗΣ ΑΝΚΑΘΙΓΙΤΗΣ ΚΟΝΕΤ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1951

Ε.Υ. Α. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ

Από τὰ τριάντα περίπου γράμματα του ποιητή που κατέχω, διάλεξα δυο χαρακτηριστικά της νοοτροπίας και της μετριοφροσύνης, που στάθηκεν ο πιο άχωριστος σύντροφος στην πλούσια γήινη διαδρομή του. Το πρώτο, είναι κι η αρχική μας επικοινωνία, γραμμένο ύστερα από ένα θερμό δικό μου που ζητούσε να τον γνωρίσω. Έχει σημασία γιατί έξω από τα προσωπικά αναφέρεται στους νέους που γράφουν και χαράζει μερικές υποθήκες πάντοτε επίκαιρες. Το άλλο, που ακολούθησεν ύστερα από πολλά άλλα, είναι γραμμένο το καλοκαίρι

του 1946, χρονιά που πρόσμενε να πάρη το Nobel της Λογοτεχνίας (τό πήρε τελικά ο Γερμανός Hesse). Τη χρονιά εκείνη έβγαζα το «Ξεκίνημα» και στο 3ο φύλλο του είχα ρίξει, πρώτη φορά τότε, την ιδέα να γίνει μια προτομή του στην Κηφισιά. Στο γράμμα του αυτό ακριβώς κατηγορηματικά αρνιέται και δείχνει για μιάν ακόμη φορά τον ψυχικά ώμορφο κόσμο του.

Αλλ' άς τον αφήσουμε να μιλήση ύστερα από πέντε χρόνια και για το Συνοδοίπορο του τον Κωστίη Παλαμά στο γράμμα του αυτό της 8 Ιουλίου 1946.

ΒΑΣΟΣ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κηφισιά 10 Φεβρουαρίου 1946

Αγαπητό μου πνευματικό παιδί,

Στο γράμμα σου της 27 Ιανουαρίου άρρησα ν' άπαντήσω και θα τ' άρχης μ' όλο σου το δίκιο κρυφό παράπονο. Αλλά δεν ήμουν σε ψυχική και σωματική κατάσταση αυτό το διάστημα να σου γράψω όπως σου αξίζει. Ούτε ήθελα να ξεοφλήσω τάχα άλλα λέγοντας με τυπικά λόγια σύντομα.

Πρέπει να έχης στο νοού σου, πως όταν ένας άνθρωπος έχει περπατήσει στο άνηφορισμα της ζωής 87 χρόνια και με άδιάκοπα γοργά βήματα, έχει πολύ κουραστή.

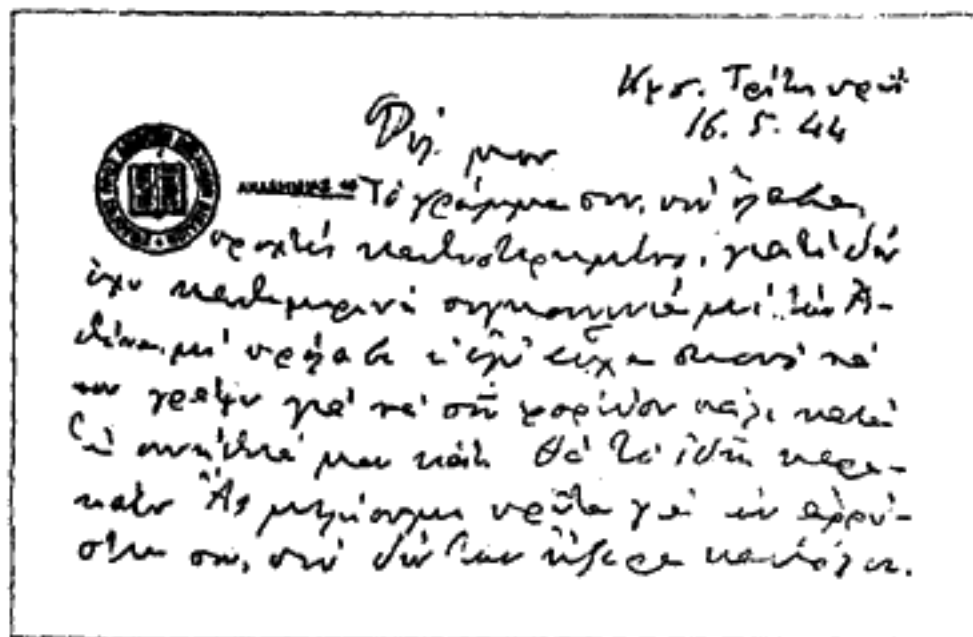
Το γράμμα σου, που είναι μιάν ψυχική έξομολόγηση, μου αντιφέγγισεν όλες τις στιγμές της βίαιας ευδαιμονίας και χαράς που αισθάνθηκες έσύ από την τόσο βαθυά μελέτη των έργων μου. Όση έπιθυμία έχεις να με γνωρίσης και προσωπικά, άλλη τόση έχω κ' έγώ να σε δεχτώ σαν Άνοιξη στο χειμώνα μου. Αλλά πριν περάσει ο χειμωνιάτικος καιρός δεν μπορώ να είμαι βέβαιος πως η κατάσταση μου θα είναι τέ-

τοια, που να μιλήσω μαζί σου και να σου πω τη γνώμη μου σε όσα σχεδιάζεις. Συμφωνος ολόψυχα στην άπόφαση να έγγραφής στη Φιλοσοφική Σχολή έδω, για να π' άργότερα έξω σε μεγάλα έπιστημονικά κέντρα, αρχίζοντας βέβαια από το Παρίσι, την Πατρίδα της Έλευθερίας και της Όμορφιάς.

Μη βιάζεστε να γράφετε και να τυπώνετε. Συγκρατήτε τη νεανικήν όρμη σας οί νέοι, γιατί θα μετανοήσετε κατοπινά, καθώς έμεις, που δεν είχαμε κανένα να μάς συγκρατήση. Όσα δεν βγούν στη δημοσιότητα, κλεισμένα μέσα σας, με τον καιρό, δυναμώνουν και ξεκαθαρίζουν σαν

το παλιό κρασί. Ο Valery 8 χρόνια δεν έγγραφεν ούτε ένα στίχο. Κι έγώ από τ' 1903 ως τ' 1911 άπορροφημένος από το Σύλλογο Όφελίμων Βιβλίων δεν έγγραφα. Κι όμως! Η κατοπινή παραγωγή ήτον τεράστια και εξακολουθεί να είναι σε πεζογραφία. Όταν έρθης με το καλό θα σου δείξω μιάν βαλίτσα άσήκωτη με χειρόγραφα μου.

Σ' ένα μόνο έχω έντελώς ενάντια γνώμη: για την έκδοση έφημερίδος αυτό είναι

Αυτόγραφο του Δροσίνη.

τὸ σκότωμα τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας ἀπὸ τῆ διοικητικῆ καὶ οἰκονομικῆ φροντίδα τῶν διευθυντῶν. Ἀλλά θὰ τὰ ποῦμε αὐτὰ μιά μέρα. Τελειώνω μὲ ὄλη μου τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πατρικὴ εὐχὴ μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Κηφισιὰ Δευτέρα πρωτὶ 8 Ἰουλίου 1946

Ἀγαπημένο μου παιδί,

Ξαναδιαβάζοντας τὸ «Ξεκίνημα» βρήκα μερικά, πού ἔχουν ἀπόλυτη ἀνάγκη διορθώματος στὸ κατοπινοῦ τεύχος. Καὶ πρῶτα - πρῶτα σὲ παρέσυρε ἡ διάθεση νὰ μοῦ στήσης προτομὴ, μὲ ὄλες μου τὶς ἀντιρρήσεις, καὶ γράφεις πῶς τὸ Κράτος στήνει προτομὲς καὶ μνημεῖα. Ὅχι λοιπόν. Αὐτὰ γίνονται ἢ ἀπὸ Δήμους, Κοινότητες, Συλλόγους καὶ ὀργανώσεις ὅπως εἶναι τὰ τοπικὰ Ἡρώα, ἢ ἀπὸ ἰδιωτικὴ γενναιοδωρία ὅπως ὁ Κωνσταντῖνος Ἐφιππος στὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως, πού τὸν ἔστησεν ὁ ὑπερπλοῦτος Κότσικας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Μόνον τοῦ Ἄγνωστου Στρατιώτου τὸ ψευδομνημεῖο ἔγινε μὲ κρατικὰ ἔξοδα. Τὸ λέω ψευδομνημεῖο, γιατί δὲν ἔχει μέσα, ὅπως ὄλα τὰ ὁμοιά του στὸν ἄλλο κόσμον, τὸ λείψανον ἑνὸς ἀγνωστοῦ στρατιώτη. Εἶναι ἀδειανό, κούφιο. Θὰ πῆς γιατί; Γιατί δὲν θὰ συμφωνοῦσαν οἱ ἄρμόδιοι ἀπὸ ποῦ νὰ πάρουν τὸ λείψανον αὐτό. Καθένας θὰ ἤθελε νὰ εἶναι γνωστός του ὁ ἀγνωστος, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ διοριστῆ ὑπάλληλος!!!

Γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε λοιπόν στὴν προτομὴ σοῦ δηλώνω, μὲ ὄλη τὴ συγκίνηση ποῦ μοῦ προξένησε ἡ ἀγάπη σου κι ἡ πρόθεση, ὅτι ἐπιτροπές, κι ἀνακάτωμα τοῦ «Παρνασσοῦ» καὶ τέτοια, μὲ ἐνοχλοῦν, μὲ στενοχωροῦν, μοῦ χαλοῦν τὴν

ἡσυχία τῆς μοναξιᾶς μου. Μακριὰ ἀπὸ τέτοιες ἐκδηλώσεις σὰν τοῦ μακαρίτη τοῦ Δημητράκη τοῦ Καμπούρογλου, πού τὸν παρέσυραν στὸ ἀστεῖο στήσιμο τῆς προτομῆς του τῆς κακότεχνης μέσα στὰ μπακάλικα καὶ τοὺς καφενέδες τῆς Πλάκας. Καὶ δὲν θὰ ξαίρης βέβαια, πῶς προτομὴ μου ἔχει κάνει σὲ φυσικὸ μέγεθος ὁ Κ. Δημητριάδης ἐδῶ στὴν Κηφισιὰ πρὶν πεθάνει, καὶ δὲν πρόφτασε νὰ τὴ μεταφέρῃ σὲ μάρμαρο. Αὐτὸ ἦτον δῶρον του, προωρισμένο γιὰ τὸ Σύλλογον Ὁφελίμων Βιβλίων. Μετὰ τὸ θάνατό του ἡ γυναῖκα του τὴ φύλαξε γι' ἀσφάλεια σὲ κάποιον βαθὺ ὑπόγειο καὶ μένει ἀκόμη ἐκεῖ ὡς πού νὰ σταλθῆ στὸ Παρίσι γιὰ νὰ χυθῆ σὲ χαλκό, γιατί ἀφοῦ δὲν ζῆ ὁ καλλιτέχνης - δημιουργός, δὲν μπορεῖ ἄλλος νὰ τὴ μεταφέρῃ σὲ μάρμαρο. Πάει λοιπόν αὐτό.— Τέλειωσε! Καὶ σὲ κάτι ἄλλο πού γράφεις δὲν συμφωνῶ, σχετικὰ μὲ τὸ Παγκόσμιον βραβεῖο Νόμπελ πού δὲν τὸ πῆρε ὁ Παλαμάς καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸ κανεὶς πιά δὲν θὰ πρέπει νὰ τὸ πάρῃ. Αὐτὸ δὲν εἶναι σύμφωνον μὲ τοὺς ὅρους τοῦ Σουηδικοῦ Βραβείου. Κατὰ τὴν γαλλικὴ μετάφραση τῆς ἐπίσημης, πού ἔχει ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη μας, τὸ βραβεῖον αὐτὸ δικαιούται νὰ λάβῃ «celui qui aura produit l'ouvrage littéraire le plus remarquable dans le sens de l'idéalisme». Ὁ ἰδεαλισμὸς δὲν εἶναι ὅμως τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Παλαμικῆς ποιήσεως. Κάθε ἄλλο. Ὁ Παλαμάς ἔχει γράψῃ ἐκτός τῶν μεγάλων Ἐθνικῶν του ἐποποιῶν, τῆς Φλογέρας τοῦ Βασιληᾶ καὶ τοῦ Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου, τὰ πιὸ ὑλιστικὰ καὶ ἡδονιστικὰ τραγούδια, μερικά μέχρι λαγνεῖας.

Ἄς εἶναι. Θὰ τὰ μιλήσουμε αὐτὰ καλύτερα μὲ ζωντανὴ φωνή.

Μὲ ὄλη μου τὴν ἀγάπη

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἰ ΠΩΣ ΕΙΔΑ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ Ἰ

Τελευταία φορὰ συνάντησα τὸν Γεώργιο Δροσίνη, τὸ δειλινὸ τῆς 12 τοῦ Δεκεμβριοῦ 1950. Ἐνα βαρὺ, ὑγρὸ, ὄλοπυρο δειλινὸ τὸν ξαναβρήκα ἡμερον ὅπως πάντα, κυκλωμένον ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις του καὶ βυθισμένον στὴ γαλήνη τῶν 92 του χρόνων. Τὸ ποιητικὸ πρόσωπον μὲ τὰ παιδικὰ μάτια εἶχε μιά νότια μελαγχολία. Κάτι βαθύ, κάτι ἄφωνον ἔδινε μιά μυσταγωγία στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς κάμαρας, πού θύμι-

ζε πάντα κάποιους παλιούς ἀγύριστους χρόνους.

Κάποιο προαίσθημα πλανιόταν γύρω. Κάθησα μὲ κάποιον σφίξιμον, σὰ νὰ διαισθανόμουν τὸν ἐρχόμενον χωρισμό. Κι ὁ ποιητὴς ὅμως τὸ ἤρεμο ἐκεῖνο βράδυ μὲ κυττοῦσε μὲ μιά καινούργιαν ἐκφραση. Ζητοῦσε ἴσως ν' ἀποτυπώσῃ ἔντονα μέσα του τὶς εἰκόνας τῶν φιλικῶν του εἰδώλων γιὰ νὰ τὶς ζῆ, νὰ τὶς χαίρεται, ἴσως, στὴ